

CULESUL DIN NATURĂ LA MARGA, JUD. CARAȘ-SEVERIN

A. CULESUL PLANTELOR ALIMENTARE

Situată geografic, cum s-ar rosti într-un viu grai baladesc „pe-o gură de rai“, așezarea a asigurat întotdeauna, ca o mamă bună fiilor săi, condiții de viață deosebite. La adăpostul muntelui Măgura, la Marga (1503 m) oamenii locului au trăit mereu cu convingerea că: „A te naște lângă munte nu e nici un merit. E poate o șansă“¹ „Poate?“ Sigur pentru mărșani spațiul acesta mioritic, atît sub aspect spiritual, cît mai ales material, a fost, este și continuă să rămînă „o șansă“.

În zona montană și submontană ca dealtfel și în livezi, pe cîmpiile de mică întindere ori în luncile rîurilor crește o vegetație abundentă. Din acest vast univers vegetal începînd cu primii locuitori silvestri și continuînd cu generațiile de agricultori au fost selectate cinci categorii de plante: alimentare, medicinale, tinctoriale, tanante și cele fără de care nu se pot practica unele datini, obiceiuri și meșteșuguri țărănești.

Eșantionul fitomorf decupat din masa verde a constituit, mai întîi de toate, o importantă sursă pentru recuperarea hranei din natură. Între plantele alimentare, fructele de pădure completează, într-o anumită perioadă a anului, hrana de fiecare zi a oamenilor. Se consumă la Marga: afinele (*Vaccinium myrtillus*), alunele (*Corylus avellana*), cireșele amare (*Cerasus avium*), denumite aici „păsăriești“, fragii (*Fragaria vesca*), măcieșele (*Rosa canina*), cunoscute în graiul locului sub denumirea de „mășirișă“, murele (*Rubus plicatus*) și zmeura (*Rubus idaeus*).

Fructele amintite se găsesc numai în anumite locuri prielnice pentru dezvoltarea plantelor respective. Astfel: afinele cresc pe dealurile: Dumbrăvița, Lăcșor și Măgura; alunele pe Băbini, Prișba, Stirna și Șipot; fragii în jurul Carierei de talc, pe Fătășiuța și Rîpi, pe toate dealurile și suprafețele de pădure defrișată (pe „gărmi“ și „tîrsături“); măcieșele: prin grădini și pe țarină ca și în zona de deal; murele: în Băni, pe Borșoănea, Mărguța, Mînzul, Părău' lu Puf, Părău' Sîrbului, lângă „măuriu“ ce mărginește ulițele satului; zmeura pe Fîntînișle, Lăzuri, Poroșța și Zănoaga. În anii neroditori sau cînd recolta este nesatisfăcătoare sînt destui aceia care se deplasează ad-hoc în satele vecine: Băuțari, Bucova

---

¹ Vișan, Constantin, *Convorbiri: Cu scriitorul Octavian Paler* (întrevedere realizată de...), în „Orizont“ (Timișoara), XXXVII (1981), 34 (704), 28 august, p. 1 și 8.

și Cornișor, situate în imediata apropiere a Porților de Fier ale Transilvaniei.

La strînsul acestor produse naturale participă în primul rînd femeile, mai puțin bărbații, bătrînii și copiii. De obicei culesul se face de un grup nelimitat de persoane. Alcătuirea lui presupune unele afinități interumane.

Durata în timp a culesului condiționează ora plecării; dis-de-dimineață în cazul unei activități de o singură zi și după amiază, cu șederea peste noapte la stîină, pentru mai multă vreme².

Toate plantele și fructele necesare hranei, cu excepția afinelor la culesul cărora se folosește piaptănul (Fig. 1)³ se obțin prin colectarea directă cu mina. Excepția amintită constituie o gravă abatere de la nor-

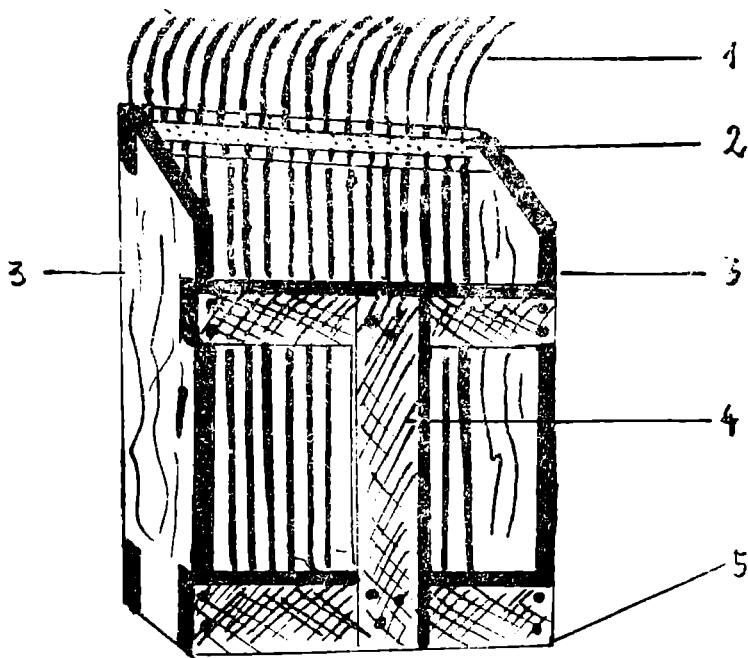

Fig. 1. „Piăpcienu”
1. „ghint”, 2. „pliêu”, 3. „lături”
4. „mîniêu”, 6. „fûnd”.

² Culegătoarele ajunse sus, pe munte, dau de veste ciobanilor strigînd: U, fracie / U, hu, hu, hu, hu, hu! / Măi, vino la noi / Mă, fracie, mă! / Că-i iarbă bună gie oi / Și păgînă pintru amindoi, mă!”. Inf.: Mihai, Poliță, „a lu' Fâmiel”, cules: 10.05.1963 (v. Dumitru, Jompan, *Folclor din Marga*, Reșița, 1979, p. 348).

³ În același fel se culeg afinele în zona etnografică a Branului (v. Georgeta Stoica, Olivia Moraru, *Zona etnografică Bran*, Ed. Sport-Turism, Buc., 1981, p. 3); în Mărgininea Sibiului (v. Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice, Muzeul Brukenthal, Sibiu, *Mărgininea Sibiului. Civilizație și cultură populară românească*, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1985, p. 246—247); în Munții Tarcăului (v. Dorinel Ichim, *Zona etnografică Trotuș*, Ed. Sport-Turism, Buc., 1983, p. 48), etc.

mele ocrotirii mediului înconjurător căci natura poate deveni oricînd ostilă față de „fiii” săi refuzîndu-le adopțiunea.

Odinioară fructele de pădure se adunau și se transportau în cătrînte, coșuri confecționate din coajă de cireș, donițe („cătruri”), traiste („străiț”), trăistuțe („bătăcuie”). Astăzi la acest inventar se adaugă vasele de ceramică aduse de olarii din Biniș (Caraș-Severin), Obirșia (Hunedoara) și produsele de serie cu mult mai practice.

Unii culegători sînt de părere că nu e bine să stringi totul, ci să mai lași de sămîntă și pentru „păsărilor șierului”⁴.

La începutul secolului al XX-lea, fructele de pădure se consumau doar în stare proaspătă. Copiii mărganilor mînceau cu multă plăcere primii fragi de culoare rubinie în corola liliachiu-olacee a brîndușei de primăvară (*Crocus heuffelianus*). Să constituie oare această naivitate, dovada unui obicei străvechi de etnoiatrie, și anume acela de a consuma cea dintîi brîndușă de primăvară ca „preventiv contra frigurilor”⁵. Să amintească joaca acestor inocenți de datina specifică bănătenilor de a dărui la Moșii de mărțișor, colaci de formă antropomorfă denumiți „brînduși” ori „brîndușei”⁶.

Acum, în întreaga zonă a Văii Bistrei, conservarea acestora a intrat în obișnuința gospodinelor care își umplu cămărilor cu sirop, compot, dulceață și magiun („pesmiet”) pentru iarnă. Îndeletnicirea a luat în ultima vreme și un aspect emulativ bazat pe unicul criteriu: cît mai mult și mai variat.

Produsul culinar cel mai recent intrat în alimentație este siropul din muguri tineri de brad care este răcoritor și reconfortant.

Odinioară, bărbații preparau rachiul din porumbe, mere și pere pădurețe; odată cu lărgirea suprafețelor destinate livezilor și au găsit că vinul obținut din fructe de măcieș și mur este gustos și bogat în vitamine dar și nociv pentru hipertensivi datorită taninului ce îl conține.

Celelalte plante alimentare: dragaveiul sau ștevia (*Rumex crispus*), lobodele de grădină (*Atriplex hortensis*), denumite de localnici „viêrdză”, macrișul (*Rumex acetosa*) și urzicile (*Urtica dioica*), completează alimentația tradițională mai ales primăvara fiind gătite atît ca supe și ciorbe cît și sub formă de garnituri.

Ceea ce prisosește nevoilor propriiei gospodării este comercializat fie prin centrul local de achiziții⁷ ori din imediata vecinătate⁸ fie pe piețele din orașele Oțelu Roșu, Caransebeș, Lugoj și chiar Timișoara situată la aproximativ 130 km depărtare de Marga.

Bureții, ciupercile și pîrvele au ocupat pînă nu de mult un loc deosebit de important în alimentația locuitorilor de la începutul primă-

⁴ Inf.: Ana Beg, „a Dăvidonilor”, 76 a., cules: 10.11.1986.

⁵ Valer Butură, *Enciclopedie de etnobotanică românească*, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1979, p. 47.

⁶ A. Marienescu, *Datînele poporului român*, în „Familia” (Oradea), III (1867), 10, 265.

⁷ La Marga, de-a lungul anilor, au efectuat munca de colectori de fructe de pădure: Simtion Beldea, „a lu’ Firăcu”, Trandafir Căciulescu „—”, Nicolae Grozav, „a lu’ Bugăriu”, Nicolae Jompan, „Lută Șumăriu”, Samfireag Sîrb, „—”, ș.a.

⁸ În comuna vecină, Băutari, a colectat fructe de pădure de la mărgani, prin anul 1963, cetățeanul Petru Raca, „—”.

verii și pînă toamna tîrziu. Timp îndelungat acestea au fost supuse observației și selecției atente, nu fără destule riscuri, ca în sfîrșit măr-ganii să se decidă asupra cîtorva soiuri comestibile a căror denumiri pentru o mai ușoară identificare le exprimăm mai jos în trei ipostaze:

Nr. crt.	limba română literară	limba latină	graiul local
1	— Bureți de nuc (păstrăvi)	— <i>Polyporus squamosus</i>	— „Păstrăvi”
2	— Bureți de prun	— <i>Clytopilus prunulus</i>	— „Buriet gi su pruni
3	— Bureți galbeni	— <i>Cantharellus cibarius</i>	— „Buriet gâlbieni” „Gâlbieniôri” „Urechisă”
4	— Ciuperci de cîmp	— <i>Psalliota campestris</i>	— „Șiupiêrși gie cîmp”
5	— Creasta cocoșului	— <i>Clavaria aurea</i>	— „Bârba căprii” „Creasta cocôșului” „Pișior gie pui”
6	— Flocoșei	— <i>Hydnum repandum</i>	— „Flocoșai”
7	— Ghebe	— <i>Armillaria mellea</i>	— „Ghiêbie”
8	— Hribi	— <i>Boletus edulis</i>	— „Piloânșie” — „Mănădârși”
9	— Iuțari	— <i>Lactarius piperatus</i>	— „Buriet iuț”
10	— Pălăria șarpelui	— <i>Macrolepiota procera</i>	— „Șiușuliêț”
11	— Păstrăvi de fag	— <i>Pleurotus ostreatus</i>	— „Pirvie”
12	— Vinețică	— <i>Russula xerampelina</i>	— „Vinășoarie”

Se mai consumă aici și „Buriet porșieșci“, „Pirvie albie“ și „Pirvie vinăcie“ a căror determinare incertă am evitat-o.

Cu excepția ghebelor și a pîrvelor care se pun la murat pentru iarnă, din toate celelalte soiuri se gătesc supe și ciorbe ori se prăjesc la tigaie, se coc pe plită ori pe jar („în spûdză“).

În trecut ghebele și pîrvele se murau în „șiăgăru“ obținut din bor-hotul („cômîna“) de prune, după distilare.

În ultimii ani, datorită mutațiilor petrecute în structura acestor plante criptogame, unele exemplare izolate din speciile pînă acum comestibile, au devenit otrăvitoare, veninoase. Așadar viața consumatorilor acestui aliment dăruit din belșug de Raiul Verde este pusă în pericol. Și sfaturile medicilor în această privință nu trebuiesc puse nici-odată la îndoială.

Vremurile de răstriaște i-au silit pe stăpînii stăpîniți ai acestui plai să recurgă, în lipsă de altceva mai bun, la uleiul obținut prin strivirea și tescuirea jirului (*Fagus sylvatica*) cules de sub poalele pădurii. Iată de ce în partea locului și pretutindeni unde trăiește românul, fratele codrului, viersuiește versul cu valoare letitmotivică: „Pădure, soro pădure...“. Și nu numai pentru acest fapt cîntă el pădurea...

B. CULESUL PLANTELOR MEDICINALE

Culesul plantelor medicinale a devenit o îndeletnicire sporadică deoarece puțini sînt cei care uzează de terapia tradițională și destui care manifestă indiferență față de astfel de uzanțe arhaice. La Marga a existat o activitate medicală de tip popular din vremuri îndepărtate susținută sau mai puțin importantă decît în alte părți. Chiar dacă factorul durată ar constitui unicul motiv al cercetării unui aspect atît de însemnat al etnoiatriei locale ne simțim îndreptățiți să-l relevăm în paginile ce urmează.

Cele mai vechi dovezi despre investigarea unor căi și mijloace terapeutice datează din epoca daco-romană. Sondajul arheologic efectuat în vara anului 1981 în lunca râului Nermes a dezvelit două obiecte de mare importanță pentru problema ce o tratăm; o lopățiță din bronz a cărei coadă încovoiată la capăt, prezintă ușoare incizii și un ulcior în miniatură lucrat din lut ars cu destule neregularități și asimetrii⁹. Cercetate de regretatul profesor și arheolog clujean, Hadrian Daicoviciu, acesta ne-a asigurat că, instrumentele au o funcție strict farmaceutică și nu divertismentală pentru vîrsta ludică, așa cum presupuneam noi.

Un excurs cît de sumar în domeniul preocupărilor de etnoiatrie a Banatului îl găsim util pentru că lipsa unor cercetări locale asupra leacurilor, nu întotdeauna „băbești“, explică necesitatea includerii acestei mici unități etnice într-un concept mult mai larg din care nu se poate ieși, și de care nu se poate face abstracție.

În secolul al XVII-lea „*Dictionarium valachico-latinum*“, în care apare menționat și toponimul Marga, înscris între cele cinci mii de cuvinte-titlu mai multe denumiri de plante medicinale, fapt care atribuie presupușilor autori, Mihail Halici — tatăl și fiul, calitatea de „precursori ai istoriei botanicii, medicinei și farmaciei“¹⁰ românești.

Scrisoarea a VII-a a emitentului Francesco Grisellini către baronul Pompei de Brigido furnizează de asemenea cîteva informații despre punerea în practică a cuceririlor etnobotanice de către bănățenii veacului al XVIII-lea¹¹.

Pînă la 1872, cînd se va încheia procesul de demilitarizare prin desființarea Regimentului de grăniceri româno-banatic nr. 13, menținerea sănătății publice în localitățile din graniță s-a realizat pe două căi: prin aplicarea cutumelor medicinei populare și prin supunerea față de legile medicinei raționale dictate de regimul austriac de la Viena.

⁹ Cu prilejul săpăturilor de salvare pe malul drept al râului, altădată hotar natural între Ardeal și Banat, în apropierea gospodăriei cetățeanului Todose Raca, „a lu' Tălia“, s-au descoperit și: lame de silex, fragmente ceramice, obiecte din fier (lant, cuie), etc.

¹⁰ Alexandru Horvath, *Elemente materiale ale unor obiceiuri și tradiții în scrierile lui Mihail Halici*, în *StComC*, 1975, p. 204. Apud: I. Bologa, *Istoria medicinei românești*, 1946.

¹¹ Francesco Grisellini, *Încercare de istorie politică și naturală a Banatului Timișoarei*, Ed. Facla, Timișoara, 1984.

Cu un an mai târziu Simion Manguica, îndemnat de At. M. Marinescu, trece la studierea etnobotanicii din împrejurimile Oraviții înregistrând 350 de numiri de plante unele dintre ele fiind înzestrate cu efecte tămăduitoare.

Pentru secolul al XX-lea reținem o singură lucrare de referință și anume aceea semnată de Em. Novacovici¹².

Un document important privind valoarea și folosirea plantelor îl constituie desigur și folclorul. La Marga, de exemplu, întâlnim versuri referitoare la folosirea plantelor ca elixir al dragostei:

*Măi mîndruțo, mîndra miș
Na on măr gi su cură
Să i-l dai lu' maică, tiș
Să cie lasă uni-i vriș*

*Hai mîndro în Dumbrăviță
Să culiejiem otrăviță
S-otrăvim vieșinilie
Cari poartă mînșunilie*

5. *Gi la minie pîn la cinie
Să cie lasă după fraji
Că și ieu mierg după vași
Să dau sarie lu Bujiana
Să-(i) culiejiem buruiana
Buruiana macului*

10. *Să-i dăm somn bărbatului.¹³
Ca să nu trăim noi binie.*

Nu ne vom ocupa aici de nici una dintre chestiunile privitoare la psihoterapia populară: descîntece, exorcisme, invocații etc. care, zice-se, ar avea un rol benefic în tratarea unor boli prin autoșugestie și nici de rețetele bazate pe organoterapie și opoterapie deoarece aceste aspecte au fost tratate într-un alt volum despre cultura populară a localității¹⁴. Vom zăbovi doar asupra ierburilor de leac și efectelor tămăduitoare ale acestora asupra bolilor la oameni și animale, atît cît am putut cuprinde prin observații directe și din mărturiile „vindecătorilor” și celor „vin-decați”.

În general nu sînt restricții asupra culegătorilor. Credințe mai vechi menționează o mai mare eficacitate a plantelor culese de către „muierile iertacie”¹⁵.

Memoria colectivității păstrează numele cîtorva „agenți activi” (herboriști), exploratori ai Țării Codrilor de Iarbă și descoperitori ai virtuților tămăduitoare ale buruienilor de leac: Ilca Lepăduș — „a lu' Covășiu”, Floare Mărgan — „a lu' Rîca”, Eva și Simu Mihuț — „a lu' Cûza”, Iluța Toader — „a lu' Agăpie”. Ei nu trebuie confundați cu „agenții magici” purtători ai mesajului mistico-religios al descîntecelor și nici cu „farmaciștii” ambulanți, vînzătorii de plante medicinale din piețele și tirgurile orașelor. Aceștia s-au remarcat prin atenția acordată plantelor ce alcătuiesc inventarul farmaceutic local și prin încrederea manifestată față de terapia populară vegetală.

¹² Em. Novacovici, *Colecțiune de medicamente casnice la boalele omenești și a vitelor*, Adunate de . . . , Tip. Iosif Kaden, Oravița, 1927.

¹³ Inf.: Floare Beg, „a Dăvidonilor”, 77 a., cules: 01.06.1959

¹⁴ Inf.: Maria Toader, „a lu' Săpta”, 75 a., cules: 09.06.1963.

¹⁵ Inf.: Lidia Preda, „a lu' Péc”, 60 a., cules: 22.01.1987.

Plantele medicinale se culeg începînd din luna mai și pînă în septembrie. Uscarea și depozitarea lor se face la voia întîmplării ceea ce nu corespunde cu cerințele unităților de desfacere PLAFAR cu care colaborează elevii Școlii Generale urmărind nu atît un scop economic cît mai ales educativ.

Față de alte zone etnografice ale țării unde se impun anumite limite în ceea ce privește timpul culesului, aici numai florile de Sinziene (*Galium Verum*) se recoltează într-o anumită zi din an (24 iunie, La Sinziene), iar celelalte „fiecin” (oricînd).

În ultimii treizeci de ani am înregistrat din această așezare un număr de 56 de specii ale plantelor folosite ca medicamente în tratamentul unor afecțiuni ale oamenilor și animalelor. Bogăția și varietatea remediilor fitoterapeutice cunoscute aici, ca urmare a unor practici medicale străvechi, poate fi evidențiată mai ușor, de pildă prin raportarea la cele 172 de plante „bune de leac” adunate de Mihai Dăncuș din zona etnografică a Maramureșului¹⁶.

Comparînd spațiul supus studiului nostru cu alte două unități etnografice nu prea depărtate de Marga și anume cu Clopotiva, un sat din Țara Hațegului¹⁷ și „Zona Caransebeșului”¹⁸, am observat pe deoparte un fond comun fitoterapeutic, iar pe de alta specificitatea fiecărui element al comparației. Bunăoară, usturoiul (*Allium sativum*), „bun la toacie-îșlea”¹⁹, după părerea unor locuitori din Marga fiind prea puțin cultivat:

Gie-ar șci rumănu
Gi șie-i bun aiu'

L-ar ara cu plugu'
L-ar punie cu multu'...²⁰,

ocupă în toate cele trei microzone primul loc în repertoriul plantelor erbacee ce se află la îndemîna „vindecătorilor” improvizați în medici de țară.

Altele în schimb, cunosc o sferă limitată de interese: dracila (*Berberis vulgaris*) în părțile Caransebeșului; „rușmălinul” (*Rosmarinus officinalis*) la Clopotiva și alunul (*Corylus avellana*) la Marga.

În fine, dacă patlagina sau „limba oii” (*Plantago media*) este folosită de clopotiveni ca platură în vindecarea rănilor (tăieturilor) în împrejurimile Caransebeșului și la Marga aceeași plantă medicinală se întrebuințează atît în arsuri sub formă de cataplasma, cînd frunza se unge cu grăsime de porc, cît și în tratarea tusei la copii prin folosirea infuziei obținute în urma fierberii aceleiași părți a plantei — frunzele.

Efectul unor tratamente tradiționale etnobotanice este adeseori controversat și chiar „nebrevetat”, folosirea repetată a procedeului dove-

¹⁶ Mihai Dăncuș, *Zona etnografică Maramureș*, Ed. Sport-Turism, Buc., 1986, p. 60.

¹⁷ Ion Conea, *Clopotiva — un sat din Hațeg*. Monografie sociologică întocmită de echipa regală studentescă 19/935 sub conducerea lui..., [vol.] Buc., [1940], p. 144—152.

¹⁸ Ștefan Gămănescu, *Pagini de fitoterapie populară în zona Caransebeș*, în *StComC*, vol. II, 1977, p. 167—179.

¹⁹ v. nota 4.

²⁰ Inf.: Maria Lațcu, „a lu' Nănu”, 58 a., cules: 08.11.1963.

dindu-se ineficientă. Preda Lidia²¹ a folosit ani în șir usturoiul în vindecarea negilor doar în virtutea unor vechi tradiții moștenite din străbuni că, la remarca informatoarei Beg Marea²²: „Am pus [și] ieu, da' nu s-or dus“, Preda Lidia observă: „Așa-i dzîsa!“. Aceiași Beg Marea, imobilizată la pat în urmă cu cinci ani datorită unui reumatism cronic localizat la membrele inferioare a menționat, cu referire la băile calde cu zeamă de ienupăr (*Juniperus communis*): „Aia am făcut ieu, da' tot mi-s ologă“.

În ultimul pătrar al veacului al XVIII-lea odată cu definitivarea organizării Regimentului româno-banatic nr. 13 cu sediul la Caransebeș s-a asigurat asistența medicală tuturor locuitorilor din așezările militarizate ale provinciei. „În statul major al Regimentului — arată locotenent-colonelul Liviu Groza în volumul intitulat *Grănicerii bănățeni* — funcționa un numeros personal medical compus din: 1 medic de regiment, 2 medici principali, 4 medici pentru răni (chirurgi) și 8 medici secundari; în cadrul batalioanelor funcționau: 1 medic principal și 1 medic secundar iar în cadrul companiilor erau prevăzuți sanitari brancardieri²³. Aceste companii, și Marga făcea parte din compania Ohaba-Bistra, aveau pe deasupra farmaciei proprii²⁴. Nu este exclus ca și fosta cazarmă tereziană de la Marga să fi avut în dotare un astfel de punct de aprovizionare a populației cu medicamentele necesare. Oricum, pentru această localitate montană, Caransebeșul și Ferdinandzbergul (Oțelu Roșu) au rămas și pentru veacurile următoare cele mai importante centre medico-farmaceutice datorită puternicelor și permanentele relații de schimb între sat și oraș.

În încheiere dăm tabloul plantelor medicinale cunoscute la Marga și folosite în patologia umană:

Nr. crt.	Limba rom. lit.	Limba latină	Graiul local	Partea folosită	Modul de preparare	Modul de întreținere	Scopul întrebuințării
1	2	3	4	5	6	7	8
1	afinul	<i>Vaccinium myrtillus</i>	afinari	tulpina, frunzele, fructele	fierbere	ceai	diaree
2	alunul	<i>Corylus avellana</i>	alun	coaja, bățul	ars	fumigație	mușcătură de șarpe
3	bănuței, păraluțe	<i>Belleis perennis</i>	foionfiu	frunzele	fiartă în amestec cu: coada iepii, iarba vințului, iederă, piegică și erbului	spălătură	creșterea părului

²¹ v. nota 15.

²² Inf.: Maria Beg, „a lu' Efta“, 75 a., cules: 22.01.1987. (Culegătorul a fost însoțit de inv. Aurelia Jompan).

²³ Liviu Groza, *Grănicerii bănățeni*, Ed. Militară, Buc., 1983, p. 59. Apud: Leopold Martin Krainz, *Die k.k. Militär grenze und deren Gründgesetze. Eine Kulturhistorische skizze*, Wien, 1866, p. 123.

²⁴ Ștefan Gămănescu, *Contribuții la istoria farmaciei în orașul Caransebeș pînă în anul 1859 (partea I)*, în „Istoria farmaciei“, vol. XVI (1968), 1, 55—58.

1	2	3	4	5	6	7	8
4	bradul	<i>Abies' alba</i>	bradu'	conurile	fierte	ceai	reumatism, dureri de măsele
5	"	"	"	mugurii	fierți	sirop	boli pulmonare
6	brădișorul, coarda-celor-din-vînt, pedicuță brustan	<i>Lycopodium clavatum</i>	piegică șierbului	tulpina frunzele	fiartă în amestec cu (v. 3)	spălătură	creșterea părului
7		<i>Telekia speciosa</i>	bruscă-lan	florile	fierte	ceai	dureri de cap
8	păstrăvi	<i>Poliporus squamosus</i>	burieț păstrăvi	planta	—	unguent extern	migrene alunițe
9	busuiocul	<i>Ocimum basilicum</i>	busuioc	floarea	fiartă	ceai	dureri de inimă
10	cartoful	<i>Solanum tuberosum</i>	crumpielu'	tuberculi	tăiați felii	cataplasmă	dureri de cap
11	ceapa	<i>Allium cepa</i>	șiapa	foile	— pălită, coaptă pe plită	cataplasmă	amigdalită
12	cireșul	<i>Cerasus avium</i>	șirieșu'	cozile	— fierte	ceai	furunculoză
13	Coadă racului scrîntitoare	<i>Potentilla anserina</i>	scrîșitură	frunza	—	ceai	tusă
14	Crinul	<i>Lilium candidum</i>	crinu'	petalele	macerate în alcool	cataplasmă	boli de rinichi
15	dovleacul	<i>Cucurbita maxima</i>	curcubăta	coada	—	plasture	în scrîntituri
16	fasolea	<i>Phaseolus vulgaris</i>	păsula	păstăile	arsă pe vătrai + găinaț + grăsime de porc	unguent extern	tăieturi
17	flori de fin	—	flori	florile	fierte	ceai	bube
18	hreanul	<i>Armoracia rusticana</i>	hireanu'	rădăcina	fierte prin înroșirea pietrelor în foc	băi de aburi	hipertensiune
19	iarba vîntului briboi	<i>Aster lynosyris</i>	iărba vîntului	frunzele	fierte în amestec cu (v. 3)	ceai	diabet
20	iedera	<i>Hedera helix</i>	iégieră	frunzele	fierte în amestec cu (v. 3)	spălătură	creșterea părului
21	ienupărul, cetina, jneapănul	<i>Juniperus communis</i>	turciélul	fructele	fierte	spălătură	creșterea părului
22	macul	<i>Papaver somniferum</i>	măcu'	fructele	fiert	băi	reumatismul membrilor inf.
23	măcieșul	<i>Rosa canina</i>	mășirieșu'	fructele	fierte	ceai	sedativ
							diabet, întăritor

1	2	3	4	5	6	7	8
24	menta, izma bună	<i>Mentha piperita</i>	iárba creáță	frunzele	fierte	ceai	boli de stomac diaree
25	mestea-cánul	<i>Betula verrucosa</i>	măstă-cănu'	frunzele	fierte	băi	în reumatism și împotriva purecilor
26	mur	<i>Rubus caesius</i>	rug	frunzele	fierte	ceai	în reumatism
27	mușcata	<i>Pelargonium zonale</i>	flori gin siób	tulpina	—	supozitor	tusă constipații la sugari
28	mușete-lul	<i>Matricaria</i>	romăni-ță	florile	fierte	ceai	bube dulci, tu-să, boli de sto-mac, acnee, in-fecții, conjuc-tivite
29	nalbă	<i>Malva silvestris</i>	nalbă	rădăcina	—	gargară spălătu-ră	amigdalită dureri de dinți
30	nucul	<i>Juglans regia</i>	núcu'	frunzele coaja de nuci verzi	pălite fierte	intraute-rin comprese stropit	întreruperi de sarcină reumatism împotriva pu-recilor
31	păduce-lul, mă-răcinul	<i>Crataegus monogyna</i>	mălăiu' cucului	fructele florile	fierte fierte	ceai ceai	hipertensiune hipertensiune
32	păpădie	<i>Taraxacum officinale</i>	lăptúca	rădăcina	fiartă	ceai	icter
33	părul porcului	<i>Equisetum arvense</i>	păru' porcului	planta	fiartă	ceai	boli de rinichi
34	pătlăgi-na	<i>Plantago major</i>	plotăji-nă	frunzele	pălite	plasture	tăieturi și bube
35	porum-bul	<i>Zea mays</i>	cucurú-dzu	bóabele de po-rumb, roșii făina	fierte	ceai	tusă
36	romanul mușețel	<i>Matricaria inora</i>	romănu'	mătasea florile	arsă	fumiga-ții	guturai
37	sînziene	<i>Galium verum</i>	simdzi-ienie	florile	fiartă fiartă	ceai gargară	rinichi, tuse amigdalită
38	socul	<i>Sambucus nigra</i>	sîmdzi-ienie sócu'	florile	stare naturală	în scaldă	?
39	sunătoa-rea	<i>Hypericum perforatum</i>	sunătoá-rie	florile	fierte	ceai	răceală, tusă
40	teiul	<i>Tilia tomentosa</i>	chéiu'	florile	fierte	ceai	dureri de sto-mac
							calmant, seda-tiv

1	2	3	4	5	6	7	8
41	trifoiul	<i>Trifolium repens</i>	trifoiu'	rădăcina	fiartă	ceai	întrerupere de sarcină
42	urechel-niță	<i>Serpentivum tectorum</i>	întură, vietrișie	sucul din frunze	—	picături	otită, dureri de dinți și de stomac la copii
43	urzica	<i>Urtica dioica</i>	urdcică	flori și frunze	fierte	ceai	boli de plămîni

Tabloul plantelor folosite în terapia animală

Nr. crt.	Limba rom. lit.	Limba latină	Graiul local	Partea folosită	Modul de preparare	Modul de întrebuințare	Scopul întrebuințării
44	frasinul	<i>Fraxinus excelsior</i>	frăsînu'	frunzele	fierbere —	ceai plasture	turbare rănii
45	leuștean	<i>Levisticum</i>	leoșcănu'	frunzele	plămădite cu grăsime animală	unguent	umflătură („bobocit")
46	steregoaie	<i>Veratrum album</i>	strigoănie	rădăcina	fierte	spălătură	păduchi
47	spînz	<i>Heleborus purpurascens</i>	spîndzu'	tulpină	—	implant	bube, infecții
48	usturoi	<i>Allium sativum</i>	ăiu	bulbul	în amestec cu sare, apă, făină	?	mana vitelor

Tabloul plantelor neidentificate

Nr. crt.	Limba rom. lit.	Limba latină	Graiul local	Partea folosită	Modul de preparare	Modul de întrebuințare	Scopul întrebuințării
49	?	?	coada iepii, coada călului	frunzele	fierte în combinație cu (v. 3)	spălătură	creșterea părului
50	?	?	crúșia voincului, frunda voincului, iârba tăieturii	frunzele	pălită	plasture	bube dulci și orice altă rană
51	?	?	floărea creătă, floărea șărpelui	riorile	fierte	comprese	mușcătură de șarpe
52	?	?	inima pămîntului	planta	fiartă	ceai	dureri de stomac
53	?	?	otrăvîță	?	?	?	otrăviri

Astăzi toate femeile, căci mai ales ele procură pentru familie produse farmaceutice necesare, opinează atât pentru medicația obținută pe cale naturală (etnoiatică), cât și pentru cea bazată pe substanțele de sinteză (iatrosifică).

C. CULESUL PLANTELOR TINCTORIALE

De la primele materiale colorante minerale, animale și vegetale, până la chimia modernă a culorilor aplicată astăzi în industria textilă și cea de casă, drumul a fost lung și deosebit de anevoios. Surprindem în acest moment, în spațiul cercetat, coexistența ambelor categorii de coloranți care nu sînt folosiți în egală măsură căci, vopselele obținute prin prelucrarea plantelor tinctoriale pierd de la o zi la alta tot mai mult teren în favoarea substanțelor chimice de ultimă invenție. Se mai cunosc aici doar cîteva soluții pentru vopsirea bumbacului, lînei, mătăsii și pieilor de animale cu coloranți naturali. Uitarea, taina neîmpărtășită a descoperirii unor pigmenți vegetali și concurența materialelor sintetice pentru vopsit au dus la o strîmțorare treptată a posibilităților de transformare a aspectului coloristic al pieselor de port și țesăturilor.

Boiangeria populară locală, după plantele sau părțile componente ale plantelor folosite în acest scop se prezintă după cum urmează:

Din coajă de arin (*Alnus glutinosa*) cunoscut sub numele de „ăninie“ prin fierbere se obține o emulsie care, mordansată cu sulfat de fier („cărăbói“) dă culoarea neagră: „Cu o spișenie gie coajă gie aninie — ne spune Ana Adam — „a Nicónilor“ — și o chilă gie cărăboi să pot fărbiu tri chilie giș lînă“²⁵. Soluția nu se folosește înainte de a fi strecurată. Prin filtrare se obține: „dzăma“ care se depozitează „la loc fierit gie soarie“²⁶ și „gogleăzu“, rezidurile inutilizabile.

Coaja celeilalte specii de arin (*Alnus incana*), „ăninu' alb“, preparată în același fel oferă un colorant maron închis care în combinație cu sulfatul de fier poate să dea culoarea verde sau cachi²⁶.

Fructele de bozie (*Sambucus ebulus*), „boj“, fierte, dau o culoare maron-gălbui deosebit de rezistentă, „... aia n-o ieșit niși la spălat, niși la soarie“²⁷.

Cu zeama obținută prin fierberea cojilor din nuci verzi (*Juglans regia*) se vopsesc fibrele textile într-o nuanță galben-verzui.

Sucul în care au fost date în clocot petalele de trandafir (*Rosa centifolia*) cu un adaus de apă de var (mordant) colorează bumbacul „foacă“ (rozé). Lichidul dobîndit prin același procedeu din flori de liliac (*Syringa vulgaris*), „scumpin“ nuanțează fibrele textile în mov.

Zeama în care s-au fiert foile de ceapă (*Allium cepa*) colorează în mai multe nuanțe de maron: ața, bumbacul, macrame-ul, mouline-ul, mătasea, ciorapii de nylon și ouăle, la Paști.

²⁵ Inf.: Ana Adam, „a Nicónilor“, „Ana gi la Moără“, 78 a., cules 15.01.1987.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ Inf.: Maria Jurma, „a lu' Chilóm“, 34 a., cules: 08.01.1987.

În sfârșit, pentru vopsirea pieilor s-au folosit două rețete: coaja de arin (*Alnus glutinosa*) fiartă laolaltă cu pământ negru adus dintr-un loc anume „Părău” cu șiernișle²⁸, pentru cenușiu închis și buretele de nuc (*Polyporus squamosus*) uscat (iască), pus la fiert în combinație cu sulfat de fier (mordant) pentru diferite nuanțe de „rujin” (maron).

Procedind la conexiunea inversă asupra secțiunii referitoare la plantele tinctoriale observăm că, în prepararea rețetelor de vopsire cu coloranți naturali pe lângă apă și mordanți se folosesc mai ales: coaja, florile și fructele. Frunzele, rădăcinile și esențele lemnoase au dispărut cu desăvârșire din boiangeria tradițională locală.

Ce fel și cum au preparat și s-au transmis din mame în fiice rețetele coloranților pentru roșul de toate nuanțele — element cromatic definitoriu pentru portul popular al locului — ca și sensul arhaic abscons al acestei dominante estetice, rămâne deocamdată pentru noi, o enigmă, și nu e singura, care, desigur îi va tenta pe etnografii altui timp înzestrați cu mijloace mult mai perfecționate de cercetare spre o cât mai justă rezolvare.

D. CULESUL PLANTELOR TANANTE

Plantele tanante cunoscute la Marga și folosite în tăbăcirea pieilor sînt, comparativ cu cele alimentare și medicinale, puține la număr. Și totuși, chiar dacă lucrurile stau așa, trebuie să zăbovim cîtuși de puțin asupra acestui aspect de etnografie rurală, fără de care, această secțiune ce se referă la culesul din natură ar fi, fără doar și poate, incompletă.

Pînă nu demult „ledării” (tăbăcarii) își argăseau pieile cu ajutorul unei soluții preparate din coajă de molid în amestec cu praf de „gogoasă” (ghindă). Acestea se puneau la fiert odată pe săptămînă, șase luni în șir în cazul preparării materialului necesar la confecționarea încălțămintei și, numai două luni cînd se urmărea prelucrarea blănurilor pentru îmbrăcăminte. Argăsitorul pune pieile „amoi” (la înmuiat) și le ținea acolo pînă se impregnau din abundență cu taninul extras din cele două componente vegetale: coaja de molid (*Picea excelsa*) și fructele stejarului (*Quercus robur*). Se spune că pielea a devenit trainică, cînd soluția respectivă a pătruns adînc în dermă și epidermă „fără să rumîne carne vie la mijloc”²⁸. Așa se tăbăceau pieile animalelor mari.

Pielele de iepure se preparau cu ajutorul tăriștelor de grîu (*Triticum aestivum*) prin frecare după ce a fost înlăturată pielița subțire „ca ceolofanu” de pe suprafața ei interioară.

Astăzi tăbăcarii și kojocarii (aceștia din urmă fiind și vopsitori ai materialelor de pielărie), lucrează pe lângă C.P.A.D.M.—Marga în secțiile prestatoare de servicii care le pun la dispoziție cele mai noi materiale pentru argăsit, vopsele și coloranți oferiți de industria chimică românească.

²⁸ Inf.: Ioviță Tămășilă, „a lu' Dămian Verocicu”, 59 an., cules: 02.02.1987.

Colectarea „fructelor forestiere“, a ciupercilor, urzicilor și plantelor medicinale, în vechiul drept grăniceresc, căci Marga făcea parte din grupul celor 99 de așezări ale fostului Regiment Confiniar Româno-Banatic nr. 13, în baza decretului imperial din 8 iunie 1871, erau libere și „fără nici o plată sau formalitate“²⁹. În schimb articolul nr. 29 din același *Regulament* interzicea categoric cojirea arinului „pentru materii colorante“³⁰.

E. CULESUL PLANTELOR FOLOSITE ÎN PRACTICAREA UNOR DATINI ȘI OBICEIURI STRĂMOȘEȘTI

Ciclul datinilor și obiceiurilor legate de momentele mai importante din viața omului evidențiază de asemenea necesitatea culesului din natură.

Nașterea copilului presupune pe deoparte luarea unor măsuri de apărare față de forțele malefice, iar pe de alta, preluarea unor tradiții menite să-i prezică noului-născut, un viitor cât mai fericit. Astfel, amuletul cusut pe unul din obiectele lenjeriei din leagăn avînd o funcție apotropaică era făcut din: ceară de albine, cui „părăsît“, marmoră, tămîie și usturoi (*Allium sativum*)³¹. În așternut și în scaldă, mamele mai „grijuli“ puneau diverse flori și brădișor, pedicuță (*Lycopodium clavatum*) „piégica șierbului“ ca odraslele să le fie arătoase și să aibe mersul cerbului.³²

În spectacolul nunților de la Marga, „pomu“ și „stagu“ sînt obiecte de ritual în alcătuirea cărora intră și cîteva elemente de botanică populară. „Pomu“ se împodobește cu o zi înainte, la masa nunului astfel: într-un „șofei“ se puneau cîteva crăci de mesteacăn (*Betula verrucosa*) de care se agățau mere și ouă roșii, covrigi, lumînări, flori și turtă dulce, „... mîndru rău o fost, frumos, gie tot frumos“.³³ Invitații din partea nașului (3—4 familii) au obligația de a găti cu o seară înainte de nuntă, „stagu“. Acesta se compune din: „boată“, batic roșu înflorat ori flamură tricoloră, „dantelă“ de formă circulară lucrată în tehnica origami (se prinde la mijlocul baticului), „hărănjiel“, panglici multicolore, bănuței, părăluțe (*Belleis perennis*), „foionfiu“, iederă (*Hedera helix*), „iégieră“ („să fie cinierii tari“) ³⁴ precum și busuioc (*Ocimum basilicum*) ca „să aibe cinierii năroc“³⁵. În grădina casei miresii, „la măru' ăl dulșie“ (*Ma-*

²⁹ Comunitatea de Avere a fostului Regiment Confiniar Româno-Bănățean nr. 13 Caransebeș: *Statutul și Regulamentul Comunității de Avere din Caransebeș*, Inst. de Arte Grafice RAPID, [Timișoara], 1942, p. 6; Idem, *Regulamentul pentru exercitarea drepturilor grănicerești din averea comună Nr. 36/1942 C, f.l., f.a.*, p. 52—53.

³⁰ Idem, *Regulamentul...*, p. 50.

³¹ Dumitru Jompan, *op. cit.*, p. 298.

³² Inf.: Maria Adam, „a Bonfișecilor“, 16 a., cules: 25.05.1965.

³³ Dumitru Jompan, *op. cit.*, p. 308.

³⁴ Inf.: Lidia Preda, „a lu' Péc“, 48 a., cules: 13.08.1978.

³⁵ *Ibidem*.

lus domesticus), „cinierii“ împing cu două mlădițe „sălia“ (habotul mi-resii) unul înspre celălalt așa încît la un moment dat să acopere cape-tele amindurora. Evenimentul este marcat de chiotele de bucurie ale mulțimii, de pocnetele de armă și de cîntecul tarafului³⁶. Secvența este una dintre cele mai importante căci, datul etnografic respectiv se pe-trece în imediata apropiere a arborelui sacru — mărul — care, la irlan-dezi reprezintă „simbolul vieții și al uniunii între sexe“³⁷. Mărul în ipostază dendrolatrică este menționat în vechea mitologie a Eladei chiar a întregii Europe³⁸. Ca arbore al vieții — mărul — dăinuie în broderiile și țesăturile românești.

Alunul (*Corylus avellana*) este un alt element al botanicii populare avînd un rol însemnat în ceremonialul funebru. Dintr-o crenguță a acestui arbust, lungă de 100—120 mm și groasă de 250—300 mm, cră-pată în două avînd încrestate pe cele două fețe semirotunde semnele „IIII“ și „X“, ca pe un răboj, se confecționează obiectul necesar pentru desfășurarea jocului de priveghi cu „mîșca“³⁹. Cu un băț de alun se mă-soară lungimea mortului în scopul săpării gropii și confecționării „copîr-șăului“⁴⁰. Din aceeași esență lemnoasă se face „crașchița“ cu o monedă în despicătură care se dă de pomană unei rude apropiate sau unui gro-pișas înainte de plecarea la groapă⁴¹. „În Banat — precizează Valer Bu-tură în *Enciclopedia de botanică românească* — femeile făceau focuri pentru morți — „focurile“ sau „luminuse“ în curte sau la cimitir cu surcele de alun“⁴².

În ciclul obiceiurilor calendaristice am depistat cîteva practici care dovedesc că, oamenii locului mai posedă încă și alte cunoștințe de etno-botanică înafara celor prezentate pînă acum.

În Joia Paștelui, pe unul dintre dealurile din imediata apropiere a vetrei satului (Brănișcie, Gîalu lu' Chîla, Măgulișie sau Pietrișișe) se în-figea un par în jurul căruia tinerii oficiau „Strigările peste sat“, sau „Strigatu' în Jioi Mari“. Jur-împrejurul acestui „substituit al arborelui sacru“ se așezau crăci uscate necesare la aprinderea focului nelipsit la astfel de ocazii. Faptul că, actanții mai folosesc încă și astăzi cu priori-tate ienupărul (*Juniperus communis*), „turcielu“, un „derivat arborigen“ al bradului (*Abies alba*) explică încă odată vechimea în timp și întinderea în spațiu al cultului pentru acest „substituit al arborelui cosmic“⁴³.

În luna mai, cu prilejul „Măsuratului“ (Simbra oilor), înainte de începerea mulsului, păcurarii pun în găleată, urzică verde (*Urtica dioica*) „urdzică“ — „cap gie primovără“, simbolul anotimpului în care renaște întreaga natură⁴⁴.

³⁶ Dumitru Jompan, *op. cit.*, p. 312.

³⁷ Romulus Vulcănescu, *Coloana cerului*, Ed. Academiei R.S.R., Buc., 1972, p. 47.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ Inf.: Iova Jompan, „a lu' Vicu“, 65 a., cules: 03.06.1977.

⁴⁰ Dumitru Jompan, *op. cit.*, p. 337—338.

⁴¹ v. nota 4.

⁴² Valer Butură, *op. cit.*, p. 28.

⁴³ Romulus Vulcănescu, *op. cit.*, p. 30.

⁴⁴ Dumitru Jompan, *op. cit.*, p. 285.

La arat, plugul ori harnașamentul cailor poartă mlădițe înfrunzite ca „să nu să strîșie vrișmea”⁴⁵.

În fiecare an, la 20 iulie cu prilejul sărbătorii Sîmcililor (Nedeii) cel mai mare eveniment al satului se dau de pomană copiilor mere

În zilele secetoase ale verii, cu crengi de arin (*Alnus glutinosa*), se înveleau „păpărúilie” aducătoare de ploi pentru umezirea buzelor uscate ale pămîntului dătător de viață⁴⁷.

Toamna, după cules, unii locuitori aruncau în unda rîului cîțiva știuleți de păpușoi (*Zea mays*) ca în anul viitor să nu mai fie atît de mult „tășîunie” în porumbiște⁴⁸.

Cu prilejul sărbătorilor de iarnă „pițărăii” intrau în livada de lîngă casă și, în timp ce gospodarul arunca printre crengile pomului, boabe de porumb, colindătorii de-o schioapă loveau cu bățul trunchiul zicînd: „O rogieșci, o cie tai?”⁴⁹.

Vegetalul pur a fost cîndva prezent și în componența portului popular, mai ales în gîteala capului la femei și bărbați. O mai veche preferință pentru busuioc (*Ocimum basilicum*) se oglindește în următorul text popular versificat:

Busuioc roșu cu creastă
M-o făcut maica gie veastă

Mă ieu fiecîlie la joc
Și fișiori-n pălărie
Și mă jioacă-n dujmănie.⁵⁰

În zilele de sărbătoare fetele de măritat purtau flori de calapăr (*Chrysanthemum balsamita*), „călăpăr” și de rosmarin (*Rosmarinus officinalis*), „rușmălin”.

Mai mult, admirația față de unele elemente de floricultură a stîrnit ideea metamorfozării purtătoarei mesajului folcloric într-o prea frumoasă floare ruja sau bujorul (*Raconia officinalis*) ca în ciclul femeii-plante de tipul Daphne⁵¹:

— Șinie trișie pă uliță?
— Trîndăfir ș-o rujuțiță.

— Rujuțița'oi fi ieu
Trîndăfiru-bagia mieu.⁵²

Ideea transfigurării amintește de fapt (furtul fetelor), la modă cîndva în Banat⁵³, act ilicit care impunea de la sine adoptarea unor nume conspirative de către cei doi fugari, ca în versurile populare de tipul:

Hai, mîndro, cu minie-n lumie
Să nie puniem alcie numie:

Tîie jăg, mie tășîunie
Să nu nie găsască nimie.⁵⁴

⁴⁵ Inf.: Brîndușa, Grozav, „a lu' Iósîm”, 57 a., cules: 18.05.1964.

⁴⁶ Inf.: Ana Jompan, „a Dăvidónilor”, 54 a., cules: 12.05.1964.

⁴⁷ Dumitru Jompan, *op. cit.*, p. 286—288.

⁴⁸ Inf.: Ana Fărcaș, „a lu' Răncotă”, 63 a., cules: 11.05.1965.

⁴⁹ Inf.: Cornelia Margan, „a lu' Piu”, 31 a., cules: 03.06.1962.

⁵⁰ v. nota 39.

⁵¹ Romulus Vulcănescu, *op. cit.*, p. 19.

⁵² Inf.: Maria Mihuț, „a lu' Ghermălășu”, 70 a., cules: 20.05.1965.

⁵³ Dumitru Jompan, *op. cit.*, p. 30.

⁵⁴ Inf.: Floare Tămaș, „Micloanie”, 65 a., cules: 20.05.1965.

Nu ne propunem o inventariere a componentelor etnobotanice necesare în practicarea unor meșteșuguri și în confecționarea jucăriilor de sorginte populară. Pe acestea le vom menționa la locul potrivit din cuprinsul prezentului volum⁵⁵.

AURELIA JOMPAN — DUMITRU JOMPAN

DAS PFLÜCKEN UND SAMMELN AUS DER NATUR IN DER ORTSCHAFT MARGA (KREIS KARASCH-SEVERIN)

(Zusammenfassung)

Das Pflücken und Sammeln aus der Natur ist in der Ortschaft Marga, Kreis Karasch-Severin, eine der Nebenbeschäftigungen, ohne die die Bauernwirtschaft viel zu leiden hätte.

Die Märganer pflücken und sammeln im Frühling, Sommer und Herbst fünf Pflanzenarten: Heilpflanzen, Früchte und Nährpflanzen, Tinkturpflanzen, Pflanzen mit Gerbstoffe und solche die in Brauchtumspflege und Bauernhandwerk vorkommen.

In dieser Studie wurden Sammelplatz, Sammelnde, Sammelzeit, Zubereitung, das im Laufe der Zeit verschiedener Pflanzenarten gewidmete Interesse u.a. beschrieben.

Es wurden mehrere Fächer erfasst: die Geschichte, die Archeologie, die Folklore und Ethnographie (Ethnobotanik u.s.w.), die sich als zielschneidende Bereiche in unserer interdisziplinären Forschung erwiesen.

Tabellen, Abbildungen und Fussnoten begleiten die Studie, die ein Teil eines grösseren, in Arbeit befindlichen Werks, *Ethnographie der Gemeinde Marga* ist, und eine ältere Folklore-Sammlung (Dumitru Jompan, *Folklore aus Marga*, Reschitza, 1979, 488 Seiten) ergänzt.

Wir sind der Ansicht, dass wir nur so ein vollständiges ethnologisches Bild der Gemeinde Marga darbringen können, die eine representative Ortschaft für Volkskunst und Folklore aus der niederen Bergzone Banats ist.

---

⁵⁵ Ținem să precizăm că, o seamă de informații au fost depistate de membrii cercului „Prietenii muzeului“ de pe lângă Școala Generală Marga pe care le-am cules cu mai multă ușurință. Iată-i pe aceștia: Mihaela Bistriean, Daniela Boldea, Firuța Ilioni, Mirela Preda, Ramona Preda, Ionuț Stefoni, Ionela Timofte (cls. a V-a); Mihaela Bănceu, Angelica Mihuț, Lucica Moica, Rodica Obrejan, Giță Văran (cls. a VI-a) și Liliana Bugariu, Olimpiu Margan, Evuța Minzu, Mihaela Raca (cls. a VII-a).